Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

01.03.2021

Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

HE 261/2020 vp

Sisäministeriön lausunto hallituksen esityksestä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevien säännösten muuttamiseksi

Hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksestä laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017, jatkossa ResL), rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445/2017, jatkossa RAPL) sekä pankki- ja maksutilin valvontajärjestelmästä annetun lain (571/2019) 6 §:n muuttamisesta. Sisäministeriö lausuu seuraavaa.

Euroopan komission ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n alaisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen työryhmän (FATF) tekemät huomiot neljännen rahanpesudirektiivin kansallisesta täytäntöönpanosta ovat hyväksyttävä peruste ehdotetuille teknisluonteisille lainsäädäntömuutoksille.

Rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyy usein kansainvälistä ulottuvuuksia. Ulkomaisen trustin tosiasiallista edunsaajaa voidaan pyrkiä peittämään erilaisin yhtiö- tai sopimusjärjestelyin. Tämän vuoksi ulkomaisen trustin kaltaisten oikeudellisten järjestelyjen (ResL 1 luku 4 § 1 momentti 9 kohta) määritelmään ja ulkomaisen trustin tosiasiallisen edunsaajan (ResL 1 luku 6 § 1-3 momentit) käsitteisiin ehdotettujen tarkennusten voi olettaa parantavan esitutkintaviranomaisen toimintamahdollisuuksia trustin vastuujärjestelyjen selvittämisessä rikosasiassa.

Asiakkaan tuntemiseen ehdotetut muutokset ovat kokonaisuudessaan kannatettavia. Sisäministeriön näkemyksen mukaan riskiperusteista arviointia koskevat ehdotukset (ResL 3 luku 1 §) tukevat jatkossa kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen riskiarvion yhdenmukaisuutta ja kattavuutta. Koska riskiarviolla on valtakunnallinen merkitys ja sen piiriin kuuluu sekä julkisen että yksityisen sektorin toimijoita, on johdonmukaista, että riskiarvion sisältöä ja sen perusteella velvoittavia toimenpiteitä voidaan johtaa mahdollisimman paljon suoraan lainsäädännöstä.

Asiakkaan tunnistamista ja henkilöllisyyden todentamista koskevan sääntelyn (ResL 3 luku 2 § 1 momentti) täydentäminen nimenomaisella kiellolla perustaa ja ylläpitää anonyymejä tai tekaistuilla nimillä toimivia tilejä tukee laillisen talousjärjestelmän pelisääntöjä ja vaikeuttaa rikollista

toimintaa. Ehdotetun säännöksen voi olettaa selkeyttävän oikeustilaa sekä viranomaisten että ilmoitusvelvollisten näkökulmasta.

Satunnaista asiakassuhdetta koskeva ehdotus (ResL 3 luku 2 § 1 momentti c alakohta) tuhannen euron varainsiirron rajasta silloin, kun on kyse virtuaalivaluutan tarjoajista annetussa laissa (572/2019) tarkoitetusta virtuaalivaluuttaan liittyvässä palvelussa tehdystä liiketoimesta, on perusteltu. Vaikka tuhannen euron summa on sinänsä melko pieni, on huomattava, että sillä voi tukea ja edistää merkittävästi terrorismia. Tämä pätee erityisesti tilanteissa, joissa varainsiirto toistetaan useasti tai varainsiirron vastaanottovaltiossa siirretyn summan ostovoima on huomattavasti suurempi kuin Suomessa.

Rahanpesun selvittelykeskuksen tehokkuus perustuu oikeuteen saada, käsitellä ja vaihtaa kattavasti tietoja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi. Poliisin tiedonsaantioikeuksia koskevien yleisten vaatimusten mukaisesti tiedonsaantioikeudet on määriteltävä mahdollisimman yksiselitteisesti ja tarkkarajaisesti toimivaltuuslainsäädännössä. Sama pätee viranomaisten tehtäviin. Sisäministeriö toteaa ehdotettujen muutosten (RAPL 2 § 1 momentti 7 kohta , 4 § 1 momentti ja 5 § 3-4 momentit) olevan kannatettavia. Ehdotetun 5 §:n 3 momentin oikeus kieltäytyä luovuttamasta tietoja pykälässä ja perusteluissa kuvatuissa tilanteissa on luonteva ja yhdenmukainen Suomen vakiintuneiden näkemysten kanssa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

Valtiovarainministeriön tekemä kartoitus lainsäädäntötarpeista on ollut tarpeeksi kattava poliisin hallinnonalalla. Lainsäädäntöhankkeen teknislähtöisyys ja hankkeelle varattu varsin lyhyt valmisteluaika ovat luonnollisesti vaikuttaneet siihen, että kaikkia esille tulleita poliisin hallinnonalan lainsäädäntötarpeita ei ole ollut mahdollista sisällyttää lausuttavana olevaan hallituksen esitykseen. Sisäministeriön näkemyksen mukaan meneillään oleva valtiovarainministeriön rahanpesua ja terrorismin rahoittamista koskeva lainsäädäntöhanke sekä mahdolliset jatkohankkeet antavat kuitenkin tilaisuuden huomioida poliisin toiminnallisia lainsäädäntötarpeita.

Muilta osin sisäministeriöllä ei ole lausuttavaa.

Poliisiylitarkastaja Sami Ryhänen

Jakelu Lakivaliokunta

Tiedoksi Sisäministeri Ohisalo
Valtiosihteeri Parviainen
Erityisavustaja Kerman
Katarine Lindstedt
Johdon sihteerit (Söderman, Landström, Alvesalo)
Osastopäällikkö Aaltomaa
Poliisijohtaja Gerkman
oikeus@intermin.fi